
УДК 047.31+811.6

О.І. Васецька

Інститут української мови НАН України, м. Київ

XII МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «УКРАЇНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ І СУЧАСНІСТЬ»

16 — 17 травня 2019 р. в Інституті української мови НАН України відбулася XII Міжнародна наукова конференція «Українська термінологія і сучасність». Серед широкого кола порушуваних питань особливу увагу було приділено проблематиці слов'янського термінознавства, історії та напрямкам розвитку галузевого та прикладного термінознавства, різним аспектам міжгалузевого та міжкультурного вимірів термінознавства. У доповідях розглянуто й питання теорії термінографії, практики укладання галузевих словників; термінологічних баз (банків) даних; культури фахової мови; методології сучасного термінознавства.

Офіційні організатори конференції — Комітет наукової термінології при Президії НАН України та Інститут української мови НАН України. У заході взяли участь понад 60 учасників з України, Польщі та Білорусі.

Відкрив конференцію директор Інституту української мови НАН України, професор **П.Ю. Гриценко**. Було виголошено вітальний лист від імені віце-президента НАН України, голови Комітету наукової термінології при Президії НАН України академіка **А.Г. Загороднього**, який підкреслив важливість метамови науки та її складника — наукової термінології й указав на необхідність упорядкування різногалузевих термінологій у форматах корпусів, словників та баз даних, адже роль таких праць полягає зокрема й у їхній можливості бути чинником творення відповідного інтелектуального та культурного простору соціуму.

© О.І. ВАСЕЦЬКА, 2019

Із вітальним словом виступив директор Центру наукової інформації Інституту славистики Польської академії наук, голова комісії з лінгвістичної бібліографії при Міжнародному комітеті славистів доктор **Павел Ковальський**, вказавши на перспективність міжнародної співпраці славистів України та Польщі, а також на значний внесок українських науковців, зокрема співробітників групи структурно-математичної лінгвістики Інституту української мови НАН України, у спільний дослідницький проект — інформаційну систему iSybislaw, у розвиток методології славистичної бібліографії.

На пленарному засіданні виголошено доповіді: «Українське термінознавство: виклики часу» (**П.Ю. Гриценко**), «Зміни в словотвірній структурі прикметників на тлі автохтонізації термінотворення в українській мові» (**К.Г. Городенська**), «Термінографічні проблеми укладання словника суспільно-політичної термінології» (**Л.В. Туровська**), «Рецепція українських традицій у білоруській термінології» (**О.І. Скопненко**), «Нормалізація української лінгвістичної термінології в 20 — 30-ті рр. ХХ ст.» (**І.А. Казимирова**).

Подальша робота конференції проходила в секціях. Під головуванням І.А. Казимирової працювали об'єднані секції «Теорія та історія термінознавства», «Термінологія лінгвістики та суміжних наук», «Термінологія природничих знань та інформаційних технологій».

Н.В. Артикуца у виступі «Юридичне термінознавство в Україні: сучасний стан, основні напрями та перспективи розвитку» актуалізувала мовно-термінологічні проблеми в сучасній юриспруденції та запропонувала низку заходів для їхнього вирішення. **О.Е. Пчелінцева** в доповіді «Функціонально-граматична специфіка української віддієслівних іменників зі значенням дії на фоні інших слов'янських мов» проаналізувала граматичні, семантичні та функціональні особливості віддієслівних іменників зі значенням дії в українській мові, спираючись на пошуки в слов'янських мовах. **О.Д. Кочерга** представила доповідь «Семантичні прогалини в описуванні процесових понять», у якій йшлося про неправильне вживання назв самочинних та примусових процесів, віддієслівних іменників на позначення незавершеної та завершеної дії, вживання іменників на позначення завершеної дії замість назв чи характеристик наслідків, про процесові прикметники на позначення активних, пасивних та нейтральних властивостей. **Т.В. Стасюк** у виступі «Пролегомени соціокогнітивного термінознавства та соціокогнітивна інтерпретація терміна» окреслила статус соціокогнітивного термінознавства, позначивши вихідні поняття та поінформувала присутніх про проблематику, перспективу, мету, завдання та методи вивчення термінології в новій науковій парадигмі. **М.О. Гонтар** (доповідь «Мовна біографія» як термін соціолінгвістики») зосередила увагу на особливостях функціонування терміна мовна біографія в науковій літературі. **Л.І. Дідун** у доповіді «Термін інтенсивність у лінгвістичних дослідженнях» окреслила терміни, що репрезентують поняття «інтенсивність» у мовознавстві. **І.В. Царьова** проаналізувала структурні моделі термінологічних словосполучень Кримінального кодексу України, утворених синтаксичним

способом, та зацентрувала на сталому характері структури термінологічних словосполучень — «*Термінологічний характер словосполучень у мові Кримінального кодексу України*». **Г.С. Кобирилка** у доповіді «*Проблеми акцентологічної термінології*», дослідивши етапи введення в науковий обіг та функціонування акцентологічної термінології в українському лінгвістичному просторі, простежила, як сприймали й розуміли дослідники такий феномен, як наголос; з'ясувала, якими термінами позначені явища наголошення слів у стародавніх українських граматиках та проаналізувала їхнє подальше функціонування в українському мовознавстві.

На секціях «Термінологія суспільних наук», «Термінологія промислового та сільськогосподарського виробництва», «Теорія термінографії та практика укладання галузевих словників», «Фахова мова в системі освіти. Термін у тексті» під головуванням **Н.О. Яценко** виступили: **Р.В. Міняйло** (доповідь «*Рибальська лексика в студіях українських науковців*») проаналізував внесок українських науковців у дослідження рибальської лексики, що спрямовують до її подальшого вивчення у світлі етнолінгвістичних, соціолінгвістичних, психолінгвістичних та інших мовознавчих проблем; **З.Г. Козирева** у доповіді «*Термін і лексикографічний стандарт*» зосередила увагу на питанні відбирання термінологічної лексики до загальномовного тлумачного словника та її лексикографічної нормалізації, окреслила найтипівіші орфографічні огріхи, що трапляються в словниках, та шляхи їх подолання; **Л.М. Марчук** (доповідь «*Термінологічна полісемія у прозі Марії Матіос*») удокладнила відомості про загальні закономірності вживання термінологічної лексики в художньому тексті й окреслила основні шляхи використання термінології як художньо-образного засобу мови українських письменниць; **Г.В. Межжеріна** присвятила свій виступ «*Структурні типи англійських авіаційних термінів-аббревіатур в аспекті перекладу*» особливостям перекладу українською мовою англійських фахових аббревіатур, подавши типи структурної інтеграції компонентів англійських та українських авіаційних термінів та різновиди структурно-семантичних трансформацій у перекладі.

У спільній доповіді **В.В. Чумака** та **Я.В. Синегуб** «*Соціологічний термін як одиниця галузевої терміносистеми*» представлено ієрархічні відношення між однослівними й багатослівними соціологічними термінами, визначено структурну й семантичну специфіку досліджуваної терміносистеми.

Характеристику видів роботи з фаховою термінологією на заняттях з української мови за професійним спрямуванням та підходів для їхнього використання на заняттях представила **Г.В. Чернопол** — «*Деякі аспекти вивчення професійної термінології студентами нефілологічних напрямів підготовки*».

У рамках конференції відбувся науковий семінар «Слов'янська мовознавча термінологія в цифровому просторі», під головуванням **Є.А. Карпільовської**. Із доповідями виступили: **Якуб Банасяк** «*Терміни, притаманні польській школі семантичного синтаксису, та їхнє відображення в словнику*

ключових слів бази iSybislaw (на тлі інших синтаксичних моделей)»; **Є.В. Волкова** «Термінологічний статус дієприслівникових конструкцій у слов'янських мовах»; **Є.А. Карпіловська** «Терміни — аспекти синоніми в когнітивному просторі мови»; **Павел Ковальський** «Інформаційно-пошукова система iSybislaw та синергетичний ефект. Рефлексія над термінологією і мовою ключових слів у мовознавчій перспективі»; **Л.П. Кислюк** «Термін в авторській публіцистиці»; **Івона Лучкув** «Щодо міжмовної еквівалентності лінгвістичних термінів (на прикладі категорії доказів)»; **Ю.В. Романюк** «Українські терміни-дієслова та професіоналізми в слов'янських паралелях»; **Зофія Руднік-Карватова** «Мовознавча термінологія на службі системи славістичної бібліографії, система славістичної бібліографії на службі мовознавчої термінології»; **А.А. Таран** «Семантичні відношення між термінами iSybislaw: підстави формування класів еквівалентності»; **Роман Тимошук** «Пошук інформації та польська мовознавча термінологія в інформаційній системі iSybislaw»; **Марчін Фастин** «Термінологія космозоологічна «Зіркових щоденників» С. Лема в перекладах слов'янськими мовами» та **Ю.О. Вознюк** «Семантична деривація в терміносистемі видавничо-поліграфічної справи».

На пленарному засіданні відбулася презентація сайтів Комітету наукової термінології при Президії НАН України та фахового видання «Термінологічний вісник».

Результати термінологічних пошуків провідних мовознавців та фахівців різних галузей знань України та Польщі знайшли відбиття у фаховому виданні «Термінологічний вісник» (випуск 5). Окрім цього, розширені англomовні анотації доповідей будуть розміщені на сайті Інституту української мови НАН України.

За підсумками роботи конференції прийнято ухвалу, у якій зазначено:

— Зосередити увагу дослідників української наукової термінології на розбудові засад термінографії, укладанні різножанрових та різнотематичних словників української термінології. Звернути особливу увагу на укладання перекладних словників (української, англійської, інших слов'янських мов).

— Для забезпечення нового етапу розвитку термінографії й термінології вважати першочерговим завданням створення корпусів наукових текстів та корпусів галузевих терміносистем.

— Посилити міждисциплінарний характер конференції, ширше залучати до участі в ній фахівців різних галузей знань.

— Рекомендувати дослідницьким центрам НАН України, університетів розширити прямі міжнародні зв'язки з відповідними термінологічними центрами слов'янських та інших європейських країн.

— Відзначити результативність співпраці українських та польських учених у рамках угоди про наукове співробітництво між Інститутом української мови НАН України та Інститутом славістики Польської академії наук у Міжнародних українсько-польських дослідницьких проєктах «Онлайн-бібліографія світового славістичного мовознавства» та «Лексичні, словотвірні та фразеологічні інновації в сучасних слов'янських мовах».

— Уважати за необхідне створення сучасного підручника з українського термінознавства в координації з профільними кафедрами закладів вищої освіти України.

— Просити Президію НАН України збільшити кількість наукових працівників у відділі наукової термінології Інституту української мови НАН України для ефективного розв'язання завдань, які стоять перед термінологами, зокрема в контексті Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Статтю отримано 03.06.2019

O.I. Vasetska

Institute of the Ukrainian Language of National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

XII INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

“UKRAINIAN TERMINOLOGY AND PRESENT” (Kyiv, May 16 — 17, 2019)